

హనుమత్ సీతాలక్ష్మణభరతశత్రుఘ్నపరివారసమేత శ్రీరామచంద్రపరబ్రహ్మణే నమః

శ్రీమద్రామాయణాంతర్గతస్య ఆయోధ్యకొండస్య

సప్తవింశతివినోత్క పారాయణశీర్షిక

ఇరదై రెండవ రోజు పారాయణ - 11.11.2021

స	త్యే	న	లో	కాన్	జ	య	తి	దీ	నాన్	దా	నే	న	రా	ఘ	వః
7	1	0	3	1	8	1	6	8	0	8	0	0	2	4	4

గు	రూన్	ఘ	శ్రూ	ష	యా	వీ	రో	ధ	ను	షా	యు	ధి	శా	త్ర	వాన్
3	2	5	2	6	1	4	2	9	0	6	1	9	5	2	4

షా - 6

పారాయణం చేయవలసిన సర్గలు : 06

సర్గల వరుస సంఖ్యలు

88, 89, 90, 91, 92, 93 సర్గలు

పారాయణ శ్లోకాల సంఖ్య

30 + 22 + 24 + 83 + 39 + 27

225 శ్లోకాలు

అథ సంకల్పః

శ్రీమదఖిలాండకోటిబ్రహ్మాండనాయకస్య, శ్రీపద్మావతీజానేః, శ్రీవేంకటేశ్వర పరబ్రహ్మణః, రూపాంతరభూతస్య, శ్రీరామచంద్రప్రభోః, అనుగ్రహేణ, అస్మిన్, సర్వజగదుపద్రవకాలే, ప్రపంచశాంత్యర్థమ్, అతి శీఘ్రమేవ, విషూచికా క్రిమేః, వినాశనాథం, సర్వప్రపంచస్య, విశిష్య, భారతదేశస్య, ఉత్తరోత్తర, శుభసంపత్సృద్ధ్యర్థం, సర్వేషామ్, ఆస్తికమహాజనానాం, సకుటుంబానాం, ఆయురారోగ్యైశ్వర్య, సద్బుద్ధీత్యాది, సర్వశుభఫలప్రాప్త్యర్థం, సర్వవిధ సుస్థిరతా సిద్ధ్యర్థం, విద్యావిత్తవాణిజ్య, దేశరక్షణాది రంగేషు, సర్వతోముఖాభివృద్ధి ద్వారా, శ్రీరామరాజ్యస్య, పునర్వ్యవస్థాపనార్థం, వైదికధర్మాభిధానస్య, సనాతన ఆర్షధర్మస్య, సర్వోన్నతిసిద్ధ్యర్థం, తద్ధర్మప్రతికూలతా పరిహారార్థం, వైరిక్షయార్థం, గోసంరక్షణార్థం చ, విశేషతః, ఏతాదృశ, జగత్కళ్యాణకర, కార్యక్రమనిర్వహణశీలస్య, శ్రీమత్ తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానస్య, సర్వతోముఖాభి-వృద్ధ్యర్థం, హనుమత్ సీతాలక్ష్మణ, భరతశత్రుఘ్న, పరివారసమేత, శ్రీరామచంద్రపరబ్రహ్మణః, ప్రీత్యర్థం చ, అక్షరలక్షాత్మక, సీతాలక్ష్మణహనుమత్సమేత, శ్రీరామమూలమంత్రానుష్ఠాన, తర్పణ, హోమపూర్వకం

సత్యేన లోకాన్ జయతి, దీనాన్ దానేన రాఘవః ।

గురూన్ శుశ్రూషయా వీరః, ధనుషా యుధి శాత్రవాన్ ॥

ఇత్యేతన్మంత్రాంతర్గత, కటపయాది, సంఖ్యాశాస్త్రానుసారం, శ్రీమద్వాల్మీకి రామాయణాంతర్గత, అయోధ్యాకాండసారాయణం, ఆచార్యముఖేన, అన్యోన్యసాహాయ్యేన, లోకకళ్యాణార్థం, కరిష్యామహే.

శ్రీ రెమిఫ్రార్థినె

రామాయ రామభద్రాయ రామచంద్రాయ వేధసే ।
రఘునాథాయ నాథాయ సీతాయాః పతయే నమః ॥ 1 ॥

శ్రీ ఆంజనేయ ఫ్రార్థినె

గోష్పదీకృతవారాశిం మశకీకృతరాక్షసం ।
రామాయణమహామాలారత్నం వందేఽనిలాత్మజమ్ ॥ 2 ॥

శ్రీ వాల్మీకి ఫ్రార్థినె

కూజంతం రామ రామేతి మధురం మధురాక్షరమ్ ।
ఆరుహ్య కవితాశాఖాం వందే వాల్మీకి కోకిలమ్ ॥ 3 ॥

శ్రీరెమిచంద్ర పరబ్రహ్మణే నమః

అథ శ్రీమద్రామాయణే ఆదికావ్యే అయోధ్యాకాణ్డే అష్టాశీతితమస్సర్గః

సీతాదేవీయుతం వీరం సర్వభూషణభూషితం ।

పితృభక్తం హరిం ధ్యాయేత్ అయోధ్యాకాండ ఉత్తమే ॥

తచ్ఛ్రుత్వా నిపుణం సర్వం భరతస్సహ మన్త్రిభిః ।

ఇఙ్గుదీమూలమాగమ్య రామశయ్యామవేక్ష్య తామ్ ॥ 88.1 ॥ (2 సార్లు)

అబ్రవీజ్జననీస్సర్వాః ఇహ తేన మహాత్మనా ।

శర్వరీ శయితా భూమౌ ఇదమస్య విమర్శితమ్ ॥ 88.2 ॥

మహాభాగకులీనేన మహాభాగేన ధీమతా ।

జాతో దశరథేనోర్వ్యాం న రామస్స్వప్తుమర్హతి ॥ 88.3 ॥

అజినోత్తరసంస్తీర్ణే వరాస్తరణసంచయే ।

శయిత్యా పురుషవ్యాఘ్రుః కథం శేతే మహీతలే ॥ 88.4 ॥

ప్రాసాదాగ్రవిమానేషు వలభీషు చ సర్వదా ।

హైమరాజతభామేషు వరాస్తరణశాలిషు ॥ 88.5 ॥

పుష్పసంజయచిత్రేషు చన్దనాగరుగన్దిషు ।

పాణ్డరాభ్రప్రకాశేషు శుకసంఘరుతేషు చ ॥ 88.6 ॥

ప్రాసాదవరవర్యేషు శీతవత్సు సుగన్దిషు ।

ఉషిత్యా మేరుకల్పేషు కృతకాఞ్చనభిత్తిషు ॥ 88.7 ॥

గీతవాదిత్రనిర్ఘోషైః వరాభరణనిస్స్వనైః ।

మృదంగవరశబ్దైశ్చ సతతం ప్రతిబోధితః ॥ 88.8 ॥

వన్దిభిర్వన్దితః కాలే బహుభిస్సూతమాగధైః ।

గాఢాభిరనురూపాభిః స్తుతిభిశ్చ పరస్తపః ॥ 88.9 ॥

అశ్రద్ధేయమిదం లోకే న సత్యం ప్రతిభాతి మా ।

ముహ్యతే ఖలు మే భావః స్వప్నోఽయమితి మే మతిః ॥ 88.10 ॥

న నూనం దైవతం కించిత్ కాలేన బలవత్తరమ్ ।

యత్ర దాశరథీ రామః భూమావేవ శయిత సః ॥ 88.11 ॥

విదేహరాజస్య సుతా సీతా చ ప్రియదర్శనా ।

దయితా శయితా భూమౌ స్నుషా దశరథస్య చ ॥ 88.12 ॥

ఇయం శయ్యా మను భ్రాతుః ఇదం హి పరివర్తితమ్ ।

స్థణ్ణిలే కఠినే సర్వం గాత్రైర్విమృదితం తృణమ్ ॥ 88.13 ॥

మన్యే సాభరణా సుప్తా సీతాఽస్మిన్ శయనోత్తమే ।

తత్ర తత్ర హి దృశ్యన్తే సక్తాః కనకబిన్దవః ॥ 88.14 ॥

ఉత్తరీయమిహాసక్తం సువ్యక్తం సీతయా తదా ।

తథా హ్యేతే ప్రకాశన్తే సక్తాః కౌశేయతన్తవః ॥ 88.15 ॥

మన్యే భర్తుస్సుఖా శయ్యా యేన బాలా తపస్వినీ ।

సుకుమారీ సతీ దుఃఖం న హి విజానాతి మైథిలీ ॥ 88.16 ॥

హో హన్తాఽస్మి నృశంసోఽహం యత్సభార్యః కృతే మమ ।

ఈదృశీం రాఘవశ్చయ్యామ్ అధిశేతే హ్యనాథవత్ ॥ 88.17 ॥

సార్వభౌమకులే జాతః సర్వలోకస్య సమ్మతః ।

సర్వలోకప్రియస్త్వక్వ్యా రాజ్యం సుఖమనుత్తమ్ ॥ 88.18 ॥

కథమిన్దీవరశ్యామః రక్తాక్షః ప్రియదర్శనః ।

సుఖభాగీ న దుఃఖార్హః శయితో భువి రాఘవః ॥ 88.19 ॥

ధన్యః ఖలు మహాభాగః లక్ష్మణశ్శుభలక్షణః ।

భ్రాతరం విషమే కాలే యో రామమనువర్తతే ॥ 88.20 ॥

సిద్ధార్థా ఖలు వైదేహీ పతిం యాఽనుగతా వనమ్ ।

వయం సంశయితాస్సర్వే హీనాస్తేన మహాత్మనా ॥ 88.21 ॥

అకర్ణధారా పృథివీ శూన్యేవ ప్రతిభాతి మా ।

గతే దశరథే స్వర్గం రామే చారణ్యమాశ్రితే ॥ 88.22 ॥

న చ ప్రార్థయతే కచ్చిత్ మనసాఽపి వసున్దరామ్ ।

వనేఽపి వసతస్తస్య బాహువీర్యాభిరక్షితామ్ ॥ 88.23 ॥

శూన్యసంవరణారక్షామ్ అయన్త్రితహయద్విపామ్ ।

అపావృతపురద్వారాం రాజధానీమరక్షితామ్ ॥ 88.24 ॥

అప్రహృష్టబలాం శూన్యాం విషమస్థామనావృతామ్ ।

శత్రవో నాభిమన్యన్తే భక్షాన్విషకృతానివ ॥ 88.25 ॥

అద్యప్రభృతి భూమౌ తు శయిష్యేఽహం తృణేషు వా ।

ఫలమూలాశనో నిత్యం జటాచీరాణి ధారయన్ ॥ 88.26 ॥

తస్యార్థముత్తరం కాలం నివత్స్యామి సుఖం వనే ।

తం ప్రతిశ్రవమాముచ్య నాస్య మిథ్యా భవిష్యతి ॥ 88.27 ॥

వసన్తం భ్రాతురర్థాయ శత్రుఘ్నో మాఽనువత్స్యతి ।

లక్ష్మణేన సహత్వార్యః హ్యయోధ్యాం పాలయిష్యతి ॥ 88.28 ॥

అభిషేక్ష్వన్తి కాకుత్స్థమ్ అయోధ్యాయాం ద్విజాతయః ।

అపి మే దేవతాః కుర్వ్యః ఇమం సత్యం మనోరథమ్ ॥ 88.29 ॥

ప్రసాద్యమానశ్శిరసా మయా స్వయం, బహుప్రకారం యది నాభిపత్యతే ।

తతోఽనువత్స్యామి చిరాయ రాఘవం, వనేచరన్నార్హతి మాముపేక్షితుమ్ ॥ 88.30 ॥

(2 సార్లు)

సీతాదేవీయుతం వీరం సర్వభూషణభూషితం ।

పితృభక్తం హరిం ధ్యాయేత్ అయోధ్యాకాండ ఉత్తమే ॥

ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే ఆదికావ్యే అయోధ్యాకాణ్డే అష్టాశీతితమస్సర్గః

అథ శ్రీమద్రామాయణే ఆదికావ్యే అయోధ్యాకాణ్డే ఏకోననవతితమస్సర్గః

సీతాదేవీయుతం వీరం సర్వభూషణభూషితం ।

పితృభక్తం హరిం ధ్యాయేత్ అయోధ్యాకాండ ఉత్తమే ॥

వ్యుష్య రాత్రిం తు తత్రైవ గజ్గాకూలే స రాఘవః ।

భరతః కాల్యముత్థాయ శత్రుఘ్నమిదమబ్రవీత్ ॥ 89.1 ॥ (2 సార్లు)

శత్రుఘ్నోత్తిష్ట కిం శేషే నిషాదాధిపతిం గుహమ్ ।

శీఘ్రమానయ భద్రం తే తారయిష్యతి వాహినీమ్ ॥ 89.2 ॥

జాగర్మి నాహం స్వపిమి తమేవార్యం విచింతయన్ ।

ఇత్యేవమబ్రవీద్భ్రాత్రా శత్రుఘ్నోఽపి ప్రచోదితః ॥ 89.3 ॥

ఇతి సంవదతోరేవమ్ అన్యోన్యం నరసింహయోః ।

ఆగమ్య ప్రాంజలిః కాలే గుహేనా భరతమబ్రవీత్ ॥ 89.4 ॥

కచ్చిత్సుఖం నదీతీరేఽవాత్సీః కాకుత్స్థ శర్వరీమ్ ।

కచ్చిత్తే సహసైన్యస్య తావత్సర్వమనామయమ్ ॥ 89.5 ॥

గుహస్య వచనం శ్రుత్వా తత్తు స్నేహోదుదీరితమ్ ।

రామస్యానువశో వాక్యం భరతోఽపీదమబ్రవీత్ ॥ 89.6 ॥

సుఖా నశ్చర్వరీ రాజన్ పూజితాశ్చాపి తే వయమ్ ।

గజ్గాం తు నౌభిర్భవీభిః దాశాస్పన్తారయన్తు నః ॥ 89.7 ॥

తతో గుహస్పన్త్వరితం శ్రుత్వా భరతశాసనమ్ ।

ప్రతి ప్రవిశ్య నగరం తం జ్ఞాతిజనమబ్రవీత్ ॥ 89.8 ॥

ఉత్తిష్ఠత ప్రబుధ్యధ్వం భద్రమస్తు చ వస్సదా ।

నావస్సమనుకర్షధ్వం తారయిష్యామి వాహినీమ్ ॥ 89.9 ॥

తే తథోక్తాస్సముత్థాయ త్వరితా రాజశాసనాత్ ।

పశ్చునావాం శతాన్యాశు సమానిన్యస్సమన్తతః ॥ 89.10 ॥

అన్యాస్స్వస్తికవిజ్ఞేయాః మహాఘంటాధరా వరాః ।

శోభమానాః పతాకాభిః యుక్తవాతాస్సుసంహతాః ॥ 89.11 ॥

తతస్వస్తికవిజ్ఞేయాం పాణ్డుకమ్బులసంవృతామ్ ।
 సనన్దిఘోషాం కళ్యాణీం గుహెలా నావముపాహరత్ ।
 తామారురోహ భరతః శత్రుఘ్నశ్చ మహాబలః ॥ 89.12 ॥

కౌసల్యా చ సుమిత్రా చ యాశ్చాన్యా రాజయోషితః ।
 పురోహితశ్చ తత్పూర్వం గురవో బ్రాహ్మణాశ్చ యే ।
 అనన్తరం రాజదారాః తథైవ శకటాపణాః ॥ 89.13 ॥

ఆవాసమాదీపయతాం తీర్థం చాప్యవగాహతామ్ ।
 భాణ్డాని చాదదానానాం ఘోషస్త్రిదివమస్పృశత్ ॥ 89.14 ॥

పతాకిన్యస్తు తా నావః స్వయం దాశైరధిష్ఠితాః ।
 వహన్తో జనమారూఢం తదా సమ్పేతురాశుగాః ॥ 89.15 ॥

నారీణామభిపూర్ణాస్తు కాశ్చిత్ కాశ్చిచ్ఛ వాజినామ్ ।
 కాశ్చిదత్ర వహన్తి స్మ యానయుగ్యం మహాధనమ్ ॥ 89.16 ॥

తాస్మై గత్వా పరం తీరమ్ అవరోప్య చ తం జనమ్ ।
 నివృత్తాః కాణ్డచిత్రాణి క్రియన్తే దాశబన్ధుభిః ॥ 89.17 ॥

సవైజయన్తాస్తు గజాః గజారోహప్రచోదితాః ।
 తరన్తస్మై ప్రకాశన్తే సధ్వజా ఇవ పర్వతాః ॥ 89.18 ॥

నావస్త్వారురుహుశ్చాన్యే ప్లవైస్తేరుస్తథాపరే ।
 అన్యే కుమ్భఘటైస్తేరుః అన్యే తేరుశ్చ బాహుభిః ॥ 89.19 ॥

సా పుణ్యా ధ్వజినీ గజ్ఞా, దాశైస్సన్తారితా స్వయమ్ ।
 మైత్రే ముహూర్తే ప్రయయా, ప్రయాగవనముత్తమమ్ ॥ 89.20 ॥

ఆశ్వాసయిత్వా చ చమూం మహాత్మా, నివేశయిత్వా చ యథోపజోషమ్ ।
 ద్రష్టుం భరద్వాజమృషిప్రవర్యమ్, ఋత్విగ్న్వతః సన్భరతః ప్రతస్థే ॥ 89.21 ॥

స బ్రాహ్మణస్యాఽశ్రమమభ్యుపేత్య, మహాత్మనో దేవపురోహితస్య ।
 దదర్శ రమ్యోటజవృక్షషణ్డం, మహద్వనం విప్రవరస్య రమ్యమ్ ॥ 89.22 ॥ (2 సార్లు)

సీతాదేవీయుతం వీరం సర్వభూషణభూషితం ।

పితృభక్తం హరిం ధ్యాయేత్ అయోధ్యాకాండ ఉత్తమే ॥

ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే ఆదికావ్యే అయోధ్యాకాణ్డే ఏకోననవతితమస్సర్గః

అథ శ్రీమద్రామాయణే ఆదికావ్యే అయోధ్యాకాణ్డే నవతితమస్సర్గః

సీతాదేవీయుతం వీరం సర్వభూషణభూషితం ।

పితృభక్తం హరిం ధ్యాయేత్ అయోధ్యాకాండ ఉత్తమే ॥

భరద్వాజాశ్రమం దృష్ట్వా క్రోశాదేవ నరర్షభః ।

బలం సర్వమవస్థాప్య జగామ సహమన్త్రిభిః ॥ 90.1 ॥ (2 సార్లు)

పద్భ్యామేవ హి ధర్మజ్ఞః న్యస్తశస్త్రపరిచ్ఛదః ।

వసానో వాససీ క్షామే పురోధాయ పురోధసమ్ ॥ 90.2 ॥

తత స్సన్దర్శనే తస్య భరద్వాజస్య రాఘవః ।

మన్త్రిణస్తానవస్థాప్య జగామానుపురోహితమ్ ॥ 90.3 ॥

వసిష్ఠమథ దృష్ట్వైవ భరద్వాజో మహాతపాః ।

సంచచాలాసనాత్పార్లం శిష్యానర్హ్యమితి బ్రువన్ ॥ 90.4 ॥

సమాగమ్య వసిష్ఠేన భరతేనాభివాదితః ।

అబుధ్యత మహాతేజాః సుతం దశరథస్య తమ్ ॥ 90.5 ॥

తాభ్యామర్హ్యం చ పాద్యం చ దత్త్వా పశ్చాత్ఫలాని చ ।

ఆనుపూర్వ్యాచ్చ ధర్మజ్ఞః పప్రచ్చ కుశలం కులే ॥ 90.6 ॥

అయోధ్యాయాం బలే కోశే మిత్రేష్వపి చ మన్త్రిషు ।

జానన్ దశరథం వృత్తం న రాజానముదాహరత్ ॥ 90.7 ॥

వసిష్ఠో భరతశ్చైనం పప్రచ్చతురనామయమ్ ।

శరీరేఽగ్నిషు వృక్షేషు శిష్యేషు మృగపక్షిషు ॥ 90.8 ॥

తథేతి తత్రప్రతిజ్ఞాయ భరద్వాజో మహాతపాః ।

భరతం ప్రత్యువాచేదం రాఘవస్నేహబన్ధనాత్ ॥ 90.9 ॥

కిమిహాగమనే కార్యం తవ రాజ్యం ప్రశాసతః ।

ఏతదాచక్ష్య మే సర్వం న హి మే శుద్ధ్యతే మనః ॥ 90.10 ॥

సుషువే యమమిత్రఘ్నం కౌసల్యానఽన్లవర్ధనమ్ ।

భ్రాత్రా సహ సభార్యో యః చిరం ప్రవ్రాజితో వనమ్ ॥ 90.11 ॥

నియుక్తస్త్రినియుక్తేన పిత్రా యోఽసౌ మహాయశాః ।

వనవాసీ భవేతీహ సమాః కిల చతుర్దశ ॥ 90.12 ॥

కచ్ఛిన్న తస్యాపాపస్య పాపం కర్తుమిహేచ్ఛసి ।

అకణ్ఠకం భోక్తుమనాః రాజ్యం తస్యానుజస్య చ ॥ 90.13 ॥

ఏవముక్తో భరద్వాజం భరతః ప్రత్యువాచ హ ।

పర్యశ్రునయనో దుఃఖాత్ వాచా సంసజ్జమానయా ॥ 90.14 ॥

హతోఽస్మి యది మామేవం భగవానపి మన్యతే ।

మత్తో న దోషమాశంకే నైవం మామనుశాధి హి ॥ 90.15 ॥

న చైతదిష్టం మాతా మే యదవోచన్మదన్తరే ।
నాహమేతేన తుష్టశ్చ న తద్వచనమాదదే ॥ 90.16 ॥

అహం తు తం నరవ్యాఘ్రమ్ ఉపయాతః ప్రసాదకః ।
ప్రతినేతుమయోధ్యాం చ పాదౌ తస్యాభివన్దితుమ్ ॥ 90.17 ॥

త్వం మామేవంగతం మత్వా ప్రసాదం కర్తుమర్హసి ।
శంస మే భగవన్రామః క్వ సన్ప్రతి మహీపతిః ॥ 90.18 ॥

వశిష్ఠాదిభిర్పత్వ్యిః యాచితో భగవాన్స్తతః ।
ఉవాచ తం భరద్వాజః ప్రసాదాద్భరతం వచః ॥ 90.19 ॥

త్వయ్యేతత్పురుషవ్యాఘ్ర యుక్తం రాఘవవంశజే ।
గురువృత్తిర్లమజ్ఞైవ సాధూనాం చానుయాయితా ॥ 90.20 ॥

జానే చైతన్మనఃస్థం తే దృఢీకరణమస్త్వీతి ।
అపృచ్ఛం త్వాం తథాఽత్యర్థం కీర్తిం సమభివర్ణయన్ ॥ 90.21 ॥

జానే చ రామం ధర్మజ్ఞం ససీతం సహలక్ష్మణమ్ ।
అసౌ వసతి తే భ్రాతా చిత్రకూటే మహాగిరౌ ॥ 90.22 ॥

శ్వస్తు గన్తాసి తం దేశం వసాద్య సహ మన్త్రిభిః ।
ఏతన్మే కురు సుప్రాజ్ఞ కామం కామార్థకోవిద ॥ 90.23 ॥

తతస్తథేత్యేవముదారదర్శనః, ప్రతీతరూపో భరతోఽబ్రవీద్వచః ।
చకార బుద్ధిం చ తదా తదాశ్రమే, నిశానివాసాయ నరాధిపాఽత్యజః ॥ 90.24 ॥

(2 సార్లు)

సీతాదేవీయుతం వీరం సర్వభూషణభూషితం ।

పితృభక్తం హరిం ధ్యాయేత్ అయోధ్యాకాండ ఉత్తమే ॥

ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే ఆదికావ్యే అయోధ్యాకాణ్డే నవతితమస్సర్గః

అథ శ్రీమద్రామాయణే ఆదికావ్యే అయోధ్యాకాణ్డే ఏకనవతితమస్సర్గః

సీతాదేవీయుతం వీరం సర్వభూషణభూషితం ।

పితృభక్తం హరిం ధ్యాయేత్ అయోధ్యాకాండ ఉత్తమే ॥

కృతబుద్ధిం నివాసాయ తత్రైవ స మునిస్తదా ।
భరతం కైకయాపుత్రమ్ ఆతిథ్యేన న్యమస్త్రయత్ ॥ 91.1 ॥ (2 సార్లు)

అబ్రవీద్భరతస్త్వేనం నన్విదం భవతా కృతమ్ ।
పాద్యమర్హం తథాఽఽతిథ్యం వనే యదుపపద్యతే ॥ 91.2 ॥

అథోవాచ భరద్వాజః భరతం ప్రహసన్నివ ।
 జానే త్వాం ప్రీతిసంయుక్తం తుష్యేస్త్వం యేన కేనచిత్ ॥ 91.3 ॥

సేనాయాస్తు తవైతస్యాః కర్తుమిచ్ఛామి భోజనమ్ ।
 మమ ప్రీతిర్యథారూపా త్వమర్హో మనుజాధిప ॥ 91.4 ॥

కిమర్థం చాపి నిక్షిప్య దూరే బలమిహాగతః ।
 కస్మాన్నేహోపయాతోఽసి సబలః పురుషర్షభ ॥ 91.5 ॥

భరతః ప్రత్యువాచేదం ప్రాజ్ఞలిస్తం తపోధనమ్ ।
 ససైన్యో నోపయాతోఽస్మి భగవన్ భగవద్భయాత్ ॥ 91.6 ॥

రాజ్ఞా చ భగవన్నిత్యం రాజపుత్రేణ వా సదా ।
 యత్నతః పరిహర్తవ్యా విషయేషు తపస్వినః ॥ 91.7 ॥

వాజిముఖ్యా మనుష్యాశ్చ మత్తాశ్చ వరవారణాః ।
 ప్రచ్ఛాద్య భగవన్బామిం మహతీమనుయాన్తి మామ్ ॥ 91.8 ॥

తే వృక్షానుదకం భూమిమ్ ఆశ్రమేషూటజాంస్తథా ।
 న హింస్యురితి తేనాహమ్ ఏక ఏవ సమాగతః ॥ 91.9 ॥

ఆనీయతామితస్సేనా ఇత్యాజ్ఞప్తః పరమర్షిణా ।
 తతస్తు చక్రే భరతః సేనాయాస్సముపాగమమ్ ॥ 91.10 ॥

అగ్నిశాలాం ప్రవిశ్యాథ పీత్వాఽపః పరిమృజ్య చ ।
 ఆతిథ్యస్య క్రియాహేతోః విశ్వకర్మాణమాహ్వాయత్ ॥ 91.11 ॥

ఆహ్వాయే విశ్వకర్మాణమ్ అహం త్వష్టారమేవ చ ।
 ఆతిథ్యం కర్తుమిచ్ఛామి తత్ర మే సంవిధీయతామ్ ॥ 91.12 ॥

ఆహ్వాయే లోకపాలాంస్త్రీన్ దేవాన్ శక్రముఖాంస్తథా ।
 ఆతిథ్యం కర్తుమిచ్ఛామి తత్ర మే సంవిధీయతామ్ ॥ 91.13 ॥

ప్రాక్రోతసశ్చ యా నద్యః ప్రత్యక్రోతస ఏవ చ ।
 పృథివ్యామన్తరిక్షే చ సమాయాన్త్వద్య సర్వశః ॥ 91.14 ॥

అన్యాస్సవన్తు మైరేయం సురామన్యాస్సువిష్టితామ్ ।
 అపరాశ్చోదకం శీతమ్ ఇక్షుకాణ్డరసోపమమ్ ॥ 91.15 ॥

ఆహ్వాయే దేవగంధర్వాన్ విశ్వావసుహహా హుహలాన్ ।
 తథైవాప్సరసో దేవీః గంధర్వీశ్చాపి సర్వశః ॥ 91.16 ॥

ఘృతాచీమథ విశ్వాచీం మిశ్రకేశీమలమ్బుసామ్ ।
 నాగదంతాం చ హేమాం చ హిమామద్రిక్పతస్థలామ్ ॥ 91.17 ॥

శక్రం యాశ్చోపతిష్ఠన్తి బ్రహ్మణం యాశ్చ యోషితః ।
సర్వాస్తుమ్బురుణా సార్థమ్ ఆహ్వాయే సపరిచ్ఛదాః ॥ 91.18 ॥

వనం కురుషు యద్దివ్యం వాసోభూషణపత్రవత్ ।
దివ్యనారీఫలం శశ్వత్ తత్కౌబేరమిహైతు చ ॥ 91.19 ॥

ఇహ మే భగవాన్ సోమః విధత్తామన్నముత్తమమ్ ।
భక్ష్యం భోజ్యం చ చోష్యం చ లేహ్యం చ వివిధం బహు ॥ 91.20 ॥

విచిత్రాణి చ మాల్యాని పాదపప్రచ్యుతాని చ ।
సురాదీని చ పేయాని మాంసాని వివిధాని చ ॥ 91.21 ॥

ఏవం సమాధినా యుక్తః తేజసాఽప్రతిమేన చ ।
శీక్షాస్వరసమాయుక్తం తపసా చాబ్రవీస్మునిః ॥ 91.22 ॥

మనసా ధ్యాయతస్తస్య ప్రాజుఘస్య కృతాఞ్జలేః ।
ఆజగ్ముస్తాని సర్వాణి దైవతాని పృథక్పృథక్ ॥ 91.23 ॥

మలయం దర్దురం చైవ తతస్స్వేదనుదోఽనిలః ।
ఉపస్పృశ్య వవౌ యుక్త్యా సుప్రియాత్మా సుఖశ్శివః ॥ 91.24 ॥

తతోఽభ్యవర్షన్త ఘనాః దివ్యాః కుసుమవృష్టయః ।
దివ్యదున్దుభిఘోషశ్చ దిక్షు సర్వాసు శుశ్రువే ॥ 91.25 ॥

ప్రవవుశ్చోత్తమా వాతాః నన్యతుశ్చాస్పరోగణాః ।
ప్రజగుర్దేవగంధర్వాః వీణాః ప్రముముచుస్స్వరాన్ ॥ 91.26 ॥

స శబ్దో ద్యాం చ భూమిం చ ప్రాణినాం శ్రవణాని చ ।
వివేశోచ్ఛారితశ్శ్లక్షః సమో లయగుణాన్వితః ॥ 91.27 ॥

తస్మిన్నుపరతే శబ్దే దివ్యే శ్రోతృసుఖే నృణామ్ ।
దదర్భ భారతం సైన్యం విధానం విశ్వకర్మణః ॥ 91.28 ॥

బభూవ హి సమా భూమిః సమంతాత్పశ్చయోజనా ।
శాద్వలైర్బహుభిశ్చన్నాః నీలవైడూర్యసన్నిభైః ॥ 91.29 ॥

తస్మిన్నిల్వాః కపిత్థాశ్చ పనసా బీజపూరకాః ।
ఆమలకోఽబభూవుశ్చ చూతాశ్చ ఫలభూషణాః ॥ 91.30 ॥

ఉత్తరేభ్యః కురుభ్యశ్చ వనం దివ్యోపభోగవత్ ।
ఆజగామ నదీ దివ్యా తీరజైర్బహుభిర్వృతా ॥ 91.31 ॥

చతుశ్శాలాని శుభ్రాణి శాలాశ్చ గజవాజినామ్ ।
హర్ష్యప్రాసాదసమ్బాధాః తోరణాని శుభాని చ ॥ 91.32 ॥

సితమేఘనిభం చాపి రాజవేశ్మసు తోరణమ్ ।

దివ్యమాల్యకృతాకారం దివ్యగంధసముక్షితమ్ ॥ 91.33 ॥

చతురశ్రమసంబాధం శయనాసనయానవత్ ।

దివ్యైస్సర్వరసైర్యుక్తం దివ్యభోజనవస్త్రవత్ ।

ఉపకల్పితసర్వాన్నం ధౌత నిర్మలభాజనమ్ ॥ 91.34 ॥

క్లుప్తసర్వాసనం శ్రీమత్ స్వాస్తీర్ణశయనోత్తమమ్ ।

ప్రవివేశ మహాబాహుః అనుజ్ఞాతో మహర్షిణా ।

వేశ్మ తద్రత్నసమ్పూర్ణం భరతః కైకయీసుతః ॥ 91.35 ॥

అనుజగ్ముశ్చ తం సర్వే మన్త్రిణస్సపురోహితాః ।

బభూవుశ్చ ముదా యుక్తాః దృష్ట్వా తం వేశ్మసంవిధిమ్ ॥ 91.36 ॥

తత్ర రాజాసనం దివ్యం వ్యజనం ఛత్రమేవ చ ।

భరతో మంత్రిభిస్సార్థమ్ అభ్యవర్తత రాజవత్ ॥ 91.37 ॥

ఆసనం పూజయామాస రామాయాభిప్రణమ్య చ ।

వాలవ్యజనమాదాయ న్యషీదత్సచివాసనే ॥ 91.38 ॥

అనుపూర్వ్యాన్నిషేదుశ్చ సర్వే మన్త్రిపురోహితాః ।

తతస్సేనాపతిః పశ్యాత్ ప్రశాస్తాచ నిషేదతుః ॥ 91.39 ॥

తతస్తత్ర ముహూర్తేన నద్యః పాయసకర్ణమాః ।

ఉపాతిష్ఠన్త భరతం భరద్వాజస్య శాసనాత్ ॥ 91.40 ॥

తాసాముభయతః కూలం పాణ్డుమృత్తికలేపనాః ।

రమ్యాశ్చావసథా దివ్యాః బ్రహ్మణస్తు ప్రసాదజాః ॥ 91.41 ॥

తేనైవ చ మూహూర్తేన దివ్యాభరణభూషితాః ।

ఆగుర్వింశతిసాహస్రాః బ్రహ్మణా ప్రహితాః స్త్రియః ॥ 91.42 ॥

సువర్ణమణిముక్తేన ప్రవాలేన చ శోభితాః ।

ఆగుర్వింశతిసాహస్రాః కుబేరప్రహితాః స్త్రియః ॥ 91.43 ॥

యాభిర్బహీతపురుషః సోన్మాద ఇవ లక్ష్మితే ।

ఆగుర్వింశతిసాహస్రాః నన్దనాదస్సరోగణాః ॥ 91.44 ॥

నారదస్తుమ్బురుర్గోపః ప్రవరాస్సూర్యవర్చసః ।

ఏతే గంధర్వరాజానః భరతస్యాగ్రతో జగుః ॥ 91.45 ॥

అలమ్బుసా మిశ్రకేశీ పుణ్డరీకాఽథ వామనా ।

ఉపాన్యత్యంస్తు భరతం భరద్వాజస్య శాసనాత్ ॥ 91.46 ॥

యాని మాల్యాని దేవేషు యాని చైత్రరథే వనే ।

ప్రయాగే తాన్యదృశ్యస్త భరద్వాజస్య తేజసా ॥ 91.47 ॥

బిల్వా మార్దజ్గికా ఆసన్ శమ్యాగ్రాహో విభీతకాః ।

అశ్వత్థా నర్తకాశ్చాసన్ భరద్వాజస్య శాసనాత్ ॥ 91.48 ॥

తతస్సరలతాలాశ్చ తిలకా నక్తమాలకాః ।

ప్రహృష్టాస్తత్ర సమ్పేతుః కుబ్జా భూత్వాఽథ వామనాః ॥ 91.49 ॥

శింశుపాఽఽ మలకీజమ్బ్యుః యాశ్చాన్యాః కాననేషు తాః ।

మాలతీ మల్లికా జాతిః యాశ్చాన్యాః కాననే లతాః ॥ 91.50 ॥

ప్రమదావిగ్రహం కృత్వా భరద్వాజాశ్రమేఽవదన్ ।

సురాస్సురాపాః పిబత పాయసం చ బుభుక్షితాః ।

మాంసాని చ సుమేధ్యాని భక్ష్యంతాం యావదిచ్ఛథ ॥ 91.51 ॥

ఉచ్ఛాద్య స్నాపయన్తి స్మ నదీతీరేష వల్గుషు ।

అప్యేకమేకం పురషం ప్రమదాస్సప్తచాప్త చ ॥ 91.52 ॥

సంవాహన్త్యస్సమాపేతుః నార్యో రుచిరలోచనాః ।

పరిమృజ్య తథాఽన్యోన్యం పాయయన్తి వరాఙ్గనాః ॥ 91.53 ॥

హయాన్ గజాన్ ఖరానుష్ట్రాన్ తథైవ సురభేస్సుతాన్ ।

అభోజయన్వాహనపాః తేషాం భోజ్యం యథావిధి ॥ 91.54 ॥

ఇక్షూంశ్చ మధులాజాంశ్చ భోజయన్తి స్మ వాహనాన్ ।

ఇక్ష్యాకువరయోధానాం చోదయన్తో మహాబలాః ॥ 91.55 ॥

నాశ్వబన్ధోఽశ్వమాజానాన్ న గజం కుంజరగ్రహాః ।

మత్తప్రమత్తముదితాః చమూస్సా తత్ర సమ్భభౌ ॥ 91.56 ॥

తర్పితాస్సర్వకామైస్తే రక్తచన్దనరూషితాః ।

అప్పరోగణసంయుక్తాః సైన్యా వాచముదైరయన్ ॥ 91.57 ॥

నైవాయోధ్యాం గమిష్యామః నగమిష్యామ దణ్డాకాన్ ।

కుశలం భరతస్యాస్తు రామస్యాస్తు తథా సుఖమ్ ॥ 91.58 ॥

ఇతి పాదాతయోధాశ్చ హస్త్యశ్చారోహబన్ధకాః ।

అనాథాస్తం విధిం లబ్ధ్వా వాచమేతాముదైరయన్ ॥ 91.59 ॥

సంప్రహృష్టా వినేదుస్తే నరాస్తత్ర సహస్రశః ।

భరతస్యానుయాతారః స్వర్గోఽయమితి చాబ్రువన్ ॥ 91.60 ॥

నృత్యన్తి స్మ హసన్తి స్మ గాయన్తి స్మ చ సైనికాః

సమన్తాత్పరిధావన్తి మాలోపేతాస్సహస్రశః ॥ 91.61 ॥

తతో భుక్తవతాం తేషాం తదన్నమమృతోపమమ్ ।
దివ్యానుద్వీక్ష్య భక్ష్యాంస్తాన్ అభవద్భుక్షణే మతిః ॥ 91.62 ॥

ప్రేష్యాశ్చేట్యశ్చ వధ్యశ్చ బలస్థాశ్చ సహస్రశః ।
బభూవుస్తే భృశం దృష్టాః సర్వే చాహతవాసనః ॥ 91.63 ॥

కుంజరాశ్చ ఖరోష్ట్రాశ్చ గోఽశ్వాశ్చ మృగపక్షిణః ।
బభూవుస్సుభృతాస్తత్ర నాన్యో హ్యన్యమకల్పయత్ ॥ 91.64 ॥

నాశుక్లవాసాస్తత్రాసీత్ క్షుధితో మలినోఽపి వా ।
రాజసా ధ్వస్తకేశో వా నరః కశ్చిదదృశ్యత ॥ 91.65 ॥

ఆజైశ్చాపి చ వారాహైః నిష్ఠానవరసంచయైః ।
ఫలనిరూహాసంసిద్ధైః సూపైర్గంధరసాన్వితైః ॥ 91.66 ॥

పుష్పధ్వజవతీః పూర్ణాః శుక్లస్యాన్నస్య చాభితః ।
దదృశుర్విస్మితాస్తత్ర నరా తాహీస్సహస్రశః ॥ 91.67 ॥

బభూవుర్వనపార్శ్వేషు కూపాః పాయసకర్దమాః ।
తాశ్చకామదుఘా గావః ద్రుమాశ్చాసన్మధుశ్చ్యుతః ॥ 91.68 ॥

వాప్యో మైరేయపూర్ణాశ్చ మృష్టమాంసచయైర్వృతాః ।
ప్రతప్తపితరైశ్చాపి మార్గమాయూరకౌక్కుటైః ॥ 91.69 ॥

పాత్రీణాం చ సహస్రాణి స్థాలీనాం నియుతాని చ ।
న్యర్బుదాని చ పాత్రాణి శాతకుంభమయాని చ ॥ 91.70 ॥

స్థాల్యః కుంభ్యః కరమ్భ్యశ్చ దధిపూర్ణాస్సుసంస్పృతాః ।
యౌవనస్థస్య గౌరస్య కపిత్థస్య సుగంధినః ॥ 91.71 ॥

హ్రదాః పూర్ణా రసాలస్య దద్ధుశ్చ్యేతస్య చాపరే ।
బభూవుః పాయసస్యాన్యే శర్కరాయాశ్చ సశ్చయాః ॥ 91.72 ॥

కల్కాంశ్చుర్ణకషాయాంశ్చ స్నానాని వివిధాని చ ।
దదృశుర్భాజనస్థాని తీర్థేషు సరతాం నరాః ॥ 91.73 ॥

శుక్లానంశుమతశ్చాపి దన్తధావనసశ్చయాన్ ।
శుక్లాంశ్చన్తన కల్కాంశ్చ సముద్గేష్టవతిష్ఠతః ॥ 91.74 ॥

దర్పణాన్ పరిమృష్టాంశ్చ వాససాం చాపి సశ్చయాన్ ।
పాదుకోపానహోజ్ఞైవ యుగ్మాని చ సహస్రశః ॥ 91.75 ॥

ఆజ్ఞానీః కఙ్కతాన్కూర్చాన్ శస్త్రాణి చ ధనూంషి చ ।
మర్మత్రాణాని చిత్రాణి శయనాన్యాసనాని చ ॥ 91.76 ॥

ప్రతిపానప్రదాన్ పూర్ణాన్ ఖరోష్ట్రగజవాజినామ్ ।

అవగాహ్య సుతీర్థాంశ్చ ప్రదాన్ సోత్పలపుష్కరాన్ ॥ 91.77 ॥

ఆకాశవర్ణప్రతిమాన్ స్వచ్ఛతోయాన్సుఖిప్లవాన్ ।

నీలవైడూర్యవర్ణాంశ్చ మృదూన్యవససంశ్చయాన్ ॥ 91.78 ॥

నిర్వాసార్థాన్ పశూనాం తే దదృశుస్తత్ర సర్వశః ॥ 91.79 ॥

వ్యస్మయన్త మనుష్యాస్తే స్వప్నకల్పం తదద్భుతమ్ ।

దృష్ట్వాఽఽ తిథ్యం కృతం తాదృక్ భరతస్య మహర్షిణా ॥ 91.80 ॥

ఇత్యేవం రమమాణానాం దేవానామివ నన్దనే ।

భరద్వాజాశ్రమే రమ్యే సా రాత్రిర్వ్యత్యవర్తత ॥ 91.81 ॥

ప్రతిజగ్ముశ్చ తా నద్యః గంధర్వాశ్చ యథాగతమ్ ।

భరద్వాజమనుజ్ఞాప్య తాశ్చ సర్వా వరాజ్జనాః ॥ 91.82 ॥

తథైవ మత్తా మదిరోత్కటాః, నరాస్తథైవ దివ్యాగరుచన్దనోక్షితాః ।

తథైవ దివ్యా వివిధాస్సగుత్తమాః, పృథక్పక్షీర్ణా మనుజైః ప్రమర్దితాః ॥91.83॥ (2 సార్లు)

సీతాదేవీయుతం వీరం సర్వభూషణభూషితం ।

పితృభక్తం హరిం ధ్యాయేత్ అయోధ్యాకాండ ఉత్తమే ॥

ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే ఆదికావ్యే అయోధ్యాకాణ్డే ఏకనవతితమస్సర్గః

అథ శ్రీమద్రామాయణే ఆదికావ్యే అయోధ్యాకాణ్డే ద్వినవతితమస్సర్గః

సీతాదేవీయుతం వీరం సర్వభూషణభూషితం ।

పితృభక్తం హరిం ధ్యాయేత్ అయోధ్యాకాండ ఉత్తమే ॥

తతస్తాం రజనీం వ్యుష్య భరతస్సపరిచ్ఛదః ।

కృతాతిథ్యో భరద్వాజం కామాదభిజగామ హ ॥ 92.1 ॥ (2 సార్లు)

తమృషిః పురుషవ్యాఘ్రం ప్రాశ్చలిం ప్రేక్ష్య చాగతమ్ ।

హుతాగ్నిహోత్రో భరతం భరద్వాజోఽభ్యభాషత ॥ 92.2 ॥

కచ్ఛిద్రత్ర సుఖా రాత్రిః తవాస్మద్విషయే గతా ।

సమగ్రస్తే జనః కచ్ఛిత్ ఆతిథ్యే శంస మేఽనఘ ॥ 92.3 ॥

తమువాచాంజలిం కృత్వా భరతోఽభిప్రణమ్య చ ।

ఆశ్రమాదభినిష్క్రాన్తమ్ ఋషిముత్తమతేజసమ్ ॥ 92.4 ॥

సుఖోషితోఽస్మి భగవన్ సమగ్రబలవాహనః ।

తర్చితస్సర్వకామైశ్చ సామాత్యో బలవత్త్వయా ॥ 92.5 ॥

అపేతక్లమసంతాపాః సుభిక్షాస్సుప్రతిశ్రయాః ।
 అపి ప్రేష్యానుసాదాయ సర్వే స్మ సుసుఖోషితాః ॥ 92.6 ॥
 ఆమన్తయేఽహం భగవన్ కామం త్వామృషిసత్తమః ।
 సమీపం ప్రస్థితం భ్రాతురైత్రేణేక్షస్వ చక్షుషా ॥ 92.7 ॥
 ఆశ్రమం తస్య ధర్మజ్ఞ ధార్మికస్య మహాత్మనః ।
 ఆచక్ష్య కతమో మార్గః కియానితి చ శంస మే ॥ 92.8 ॥
 ఇతి పృష్టస్తు భరతం భ్రాతృదర్శనలాలసమ్ ।
 ప్రత్యువాచ మహాతేజాః భరద్వాజో మహాతపాః ॥ 92.9 ॥
 భరతార్థతృతీయేషు యోజనేష్వజనే వనే ।
 చిత్రకూటో గిరిస్తత్ర రమ్యనిర్దరకాననః ॥ 92.10 ॥
 ఉత్తరం పార్శ్వమాసాద్య తస్య మన్దాకినీ నదీ ।
 పుష్పితద్రుమసంఛన్నా రమ్యపుష్పితకాననా ॥ 92.11 ॥
 అనన్తరం తత్సరితః చిత్రకూటశ్చ పర్వతః ।
 తయోః పర్ణకుటీ తాత తత్ర తౌ వసతో ధ్రువమ్ ॥ 92.12 ॥
 దక్షిణేనైవ మార్గేణ సవ్యదక్షిణమేవ వా ।
 గజవాజిరథాకీర్ణాం వాహినీం వాహినీపతే ।
 వాహాయస్వ మహాభాగ తతో ద్రక్ష్యసి రాఘవమ్ ॥ 92.13 ॥
 ప్రయాణమితి తచ్ఛ్రుత్వా రజరాజస్య యోషితః ।
 హిత్వా యానాని యానార్హాః బ్రాహ్మణం పర్యవారయన్ ॥ 92.14 ॥
 వేపమానా కృశా దీనా సహ దేవ్యా సుమిత్రయా ।
 కౌసల్యా తత్ర జగ్రాహ కరాభ్యాం చరణౌ మునేః ॥ 92.15 ॥
 అసమృద్ధేన కామేన సర్వలోకస్య గర్లితా ।
 కైకేయీ తస్య జగ్రాహ చరణౌ సవ్యపత్రపా ॥ 92.16 ॥
 తం ప్రదక్షిణమాగమ్య భగవన్తం మహామునిమ్ ।
 అదూరార్భరతప్యైవ తస్థా దీనమనాస్తదా ॥ 92.17 ॥
 తతః పప్రచ్ఛ భరతం భరద్వాజో దృఢవ్రతః ।
 విశేషం జ్ఞాతుమిచ్ఛామి మాత్యూణాం తవ రాఘవ ॥ 92.18 ॥
 ఏవముక్తస్తు భరతః భరద్వాజేన ధార్మికః ।
 ఉవాచ ప్రాంజలిర్భూత్వా వాక్యం వచనకోవిదః ॥ 92.19 ॥
 యామిమాం భగవన్ దీనాం శోకానశనకర్చితామ్ ।
 పితుర్ద్వి మహిషీం దేవీం దేవతామివ పశ్యసి ॥ 92.20 ॥

ఏషా తం పురషవ్యాఘ్రం సింహవిక్రాంతగామినమ్ ।

కౌసల్యా సుషువే రామం ధాతారమదితిర్యథా ॥ 92.21 ॥

అస్యా వామభుజం శ్లిష్టా యైషా తిష్ఠతి దుర్మనాః ।

ఇయం సుమిత్రా దుఃఖార్తా దేవీ రాజ్జశ్చ మధ్యమా ।

కర్ణికారస్య శాఖేవ శీర్ణపుష్పా వనాన్తరే ॥ 92.22 ॥

ఏతస్యాస్తు సుతౌ దేవ్యాః కుమారౌ దేవవర్ణినౌ ।

ఉభౌ లక్ష్మణశత్రుఘ్నౌ వీరౌ సత్యపరాక్రమౌ ॥ 92.23 ॥

యస్యాః కృతే నరవ్యాఘ్రౌ జీవనాశమితో గతౌ ।

రాజపుత్రవిహీనశ్చ స్వర్గం దశరథో గతః ॥ 92.24 ॥

క్రోధనామకృతప్రజ్ఞాం దృష్టాం సుభగమానినీమ్ ।

ఐశ్వర్యకామాం కైకేయీమ్ అనార్యామార్యరూపిణీమ్ ॥ 92.25 ॥

మమైతాం మాతరం విద్ధి నృశంసాం పాపనిశ్చయామ్ ।

యతోమూలం హి పశ్యామి వ్యసనం మహాదాత్మనః ॥ 92.26 ॥

ఇత్యుక్త్వా నరశార్దూలః బాష్పగద్గదయా గిరా ।

స నిశశ్వాస తామ్రాక్షః నాగః కృద్ధ ఇవ శ్వసన్ ॥ 92.27 ॥

భరద్వాజో మహర్షిస్తం బ్రువంతం భరతం తథా ।

ప్రత్యువాచ మహాబుద్ధిః ఇదం వచనమర్థవత్ ॥ 92.28 ॥

న దోషేణావగన్తవ్యా కైకేయీ భరత త్వయా ।

రామప్రవ్రాజనం హ్యేతత్ సుఖోదర్కం భవిష్యతి ॥ 92.29 ॥

దేవానాం దానవానాం చ ఋషీణాం భావితాత్మనామ్ ।

హితమేవ భవిష్యద్ధి రామప్రవ్రాజనాదిహ ॥ 92.30 ॥

అభివాద్య తు సంసిద్ధః కృత్వా చైనం ప్రదక్షిణమ్ ।

ఆమన్త్య భరతఘ్నేన్యం యుజ్యతామిత్యచోదయత్ ॥ 92.31 ॥

తతో వాజిరథాన్యుక్త్వా దివ్యాన్తేమపరిష్కృతాన్ ।

అధ్యారోహత్రయాణార్థీ బహూన్బహువిధో జనః ॥ 92.32 ॥

గజకన్యా గజాశ్చైవ హేమకన్యాః పతాకినః ।

జీమూతా ఇవ ఘర్మాన్తే సఖోషాస్సప్రప్రతస్థిరే ॥ 92.33 ॥

వివిధాన్యపి యానాని మహాన్తి చ లఘూని చ ।

ప్రయయుస్సుమహార్థాణి పాదైరేవ పదాతయః ॥ 92.34 ॥

అథ యానప్రవేకైస్తు కౌసల్యాప్రముఖాః స్త్రియః ।

రామదర్శనకాంక్షిణ్యః ప్రయయుర్ముదితాస్తదా ॥ 92.35 ॥

చంద్రార్కతరుణాభాసాం నిర్మూక్తాం శిబికాం శుభామ్ ।
ఆస్థాయ ప్రయయా శ్రీమాన్ భరతస్సపరిచ్ఛదః ॥ 92.36 ॥

సా ప్రయాతా మహాసేనా గజనాజిరథాకులా ।
దక్షిణాం దిశమావృత్య మహామేఘ ఇవోత్థితః ॥ 92.37 ॥

వనాని తు వృత్తిక్రమ్య జుష్టాని మృగపక్షిభిః ।
గంగాయాః పరవేలాయాం గిరిష్వపి నదీషు చ ॥ 92.38 ॥

సా సమ్రుహృష్టద్విపవాజియోధా, విత్రాసయన్తీ మృగపక్షిసజ్ఘాన్ ।
మహద్వనం తత్రప్రతిగాహమానా, రరాజ సేనా భరతస్య తత్ర ॥ 92.39 ॥ (2 సార్లు)

సీతాదేవీయుతం వీరం సర్వభూషణభూషితం ।

పితృభక్తం హరిం ధ్యాయేత్ అయోధ్యాకాండ ఉత్తమే ॥

ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే ఆదికావ్యే అయోధ్యాకాణ్డే ద్వివినవతితమస్సర్గః

అథ శ్రీమద్రామాయణే ఆదికావ్యే అయోధ్యాకాణ్డే త్రివినవతితమస్సర్గః

సీతాదేవీయుతం వీరం సర్వభూషణభూషితం ।

పితృభక్తం హరిం ధ్యాయేత్ అయోధ్యాకాండ ఉత్తమే ॥

తయా మహత్యా యాయిన్యా ధ్వజిన్యా వనవాసినః ।
అర్దితా యూథసా మత్తాః సయూథాస్సమ్రుదుద్రువుః ॥ 93.1 ॥ (2 సార్లు)

ఋక్షాః పృషతసంఘశ్చ రురవశ్చ సమస్తతః ।
దృశ్యన్తే వనరాజీషు గిరిష్వపి నదీషు చ ॥ 93.2 ॥

స సమ్రుతస్థే ధర్మాత్మా ప్రీతో దశరథాత్మజః ।
వృతో మహత్యా నాదిన్యా సేనయా చతురంగయా ॥ 93.3 ॥

సాగరౌఘనిభా సేనా భరతస్య మహాత్మనః ।
మహీం సంఛాదయామాస ప్రావృషిద్యామివామ్బుదః ॥ 93.4 ॥

తురంగాఘైరవతతా వారణైశ్చ మహాజవైః ।
అనాలక్ష్యా చిరం కాలం తస్మిన్ కాలే బభూవ భూః ॥ 93.5 ॥

స యాత్వ దూరమధ్వానం సుపరిశ్రాంతవాహనః ।
ఉవాచ భరతశ్రీమాన్ వసిష్ఠం మన్త్రిణాం వరమ్ ॥ 93.6 ॥

యాదృశం లక్ష్మ్యతే రూపం యథా చైవ శ్రుతం మయా ।
వ్యక్తం ప్రాప్తాః స్మ తం దేశం భరద్వాజో యమబ్రవీత్ ॥ 93.7 ॥

అయం గిరిశ్చిత్రకూటః ఇయం మన్దాకినీ నదీ ।
ఏతత్రృకాశతే దూరాత్ నీలమేఘనిభం వనమ్ ॥ 93.8 ॥

గిరేస్సానూని రమ్యాణి చిత్రకూటస్య సమ్రుతి ।

వారణైరవమృద్యన్తే మామకైః పర్వతోపమైః ॥ 93.9 ॥

ముఞ్చన్తి కుసుమాన్యేతే నగాః పర్వతసానుషు ।

నీలా ఇవాతపాపాయే తోయం తోయధరా ఘనాః ॥ 93.10 ॥

కిన్నరాచరితం దేశం పశ్య శత్రుఘ్న పర్వతమ్ ।

మృగైస్సమన్తాదాకీర్ణం మకరైరివ సాగరమ్ ॥ 93.11 ॥

ఏతే మృగగణా భాన్తి శీఘ్రవేగాః ప్రచోదితాః ।

వాయుప్రవిద్ధా శరది మేఘరాజిరివామ్బరే ॥ 93.12 ॥

కుర్వన్తి కుసుమాపీడాన్ శిరస్సు సురభీనమీ ।

మేఘప్రకాశైః ఫలకైః దాక్షిణాత్యా యథా నరాః ॥ 93.13 ॥

నిష్కూజమివ భూత్వేదం వనం ఘోరప్రదర్శనమ్ ।

అయోధ్యేవ జనాకీర్ణా సమ్రుతి ప్రతిభాతి మా ॥ 93.14 ॥

ఖురైరుదీరితో రేణుః దివం ప్రచ్ఛాద్య తిష్ఠతి ।

తం వహత్యనిలశ్రీఘ్రం కుర్వన్నివ మమ ప్రియమ్ ॥ 93.15 ॥

స్యన్తనాంస్తురగోపేతాన్ సూతముఖ్యైరధిష్ఠితాన్ ।

ఏతాన్సమృతతశ్రీఘ్రం పశ్య శత్రుఘ్న కాననే ॥ 93.16 ॥

ఏతాన్విత్రాసితాస్పశ్య బర్హిణః ప్రియదర్శనాన్ ।

ఏతమావిశత శ్రీఘ్రమ్ అధివాసం పతత్త్రిణః ॥ 93.17 ॥

అతిమాత్రమయం దేశః మనోజ్ఞః ప్రతిభాతి మా ।

తాపసానాం నివాసోఽయం వ్యక్తం స్వర్గపథో యథా ॥ 93.18 ॥

మృగా మృగీభిస్సహితా బహవః పృషతా వనే ।

మనోజ్ఞరూపా లక్ష్మ్యన్తే కుసుమైరివ చిత్రితాః ॥ 93.19 ॥

సాధుసైన్యాః ప్రతిష్ఠంతాం విచిన్వన్తు చ కాననే ।

యథా తౌ పురుషవ్యాఘ్రౌ దృశ్యేతే రామలక్ష్మణౌ ॥ 93.20 ॥

భరతస్య వచశ్రుత్వా పురుషాశ్చస్త్రపాణయః ।

వివిశుస్తద్వనం శూరాః ధూమం చ దదృశుస్తతః ॥ 93.21 ॥

తే సమాలోక్య ధూమాగ్రమ్ ఊచుర్భరతమాగతాః ।

నామనుష్యే భవత్యగ్నిః వ్యక్తమత్రైవ రాఘవౌ ॥ 93.22 ॥

అథ నాత్ర నరవ్యాఘ్రౌ రాజపుత్రౌ పరస్తపౌ ।

అన్యే రామోపమాస్సన్తి వ్యక్తమత్ర తపస్వినః ॥ 93.23 ॥

తచ్ఛ్రుత్వా భరతస్తేషాం వచనం సాధుసమ్మతమ్ ।
 సైన్యానువాచ సర్వాంస్తాన్ అమిత్రబలమర్దనః ॥ 93.24 ॥

యత్తా భవంతస్తిష్ఠన్తు నేతో గన్తవ్యమగ్రతః ।
 అహమేవ గమిష్యామి సుమన్రో గురు రేవ చ ॥ 93.25 ॥

ఏవముక్తాస్తతస్సర్వే తత్ర తస్థుః సమన్తః ।
 భరతో యత్ర ధూమాగ్రం తత్ర దృష్టిం సమాదధాత్ ॥ 93.26 ॥

వ్యవస్థితా యా భరతేన సా చమూః, నిరీక్షమాణాఽపి చ ధూమమగ్రతః ।
 బభూవ హృష్టా నచిరేణ జానతీ, ప్రియస్య రామస్య సమాగమం తదా ॥ 93.27 ॥

(2 సార్లు)

సీతాదేవీయుతం వీరం సర్వభూషణభూషితం ।

పితృభక్తం హరిం ధ్యాయేత్ అయోధ్యాకాండ ఉత్తమే ॥

ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే ఆదికావ్యే అయోధ్యాకాణ్డే త్రినవతితమస్సర్గః

అథ చతుర్నవతితమస్సర్గః

దీర్ఘకాలోషితస్తస్మిన్ గిరౌ గిరివనప్రియః ।

వైదేహ్యః ప్రియమాకాంక్షన్ స్వం చ చిత్తం విలోభయన్ ॥ 94.1 ॥

శ్రీరామస్తుతిః - ఆపదామపహర్తారం దాతారం సర్వసంపదాం ।
 లోకాభిరామం శ్రీరామం భూయో భూయో నమామ్యహమ్ ॥

ఫలశ్రుతిః - ఇదం పవిత్రం పాపఘ్నం పుణ్యం వేదైశ్చ సమ్మితం ।
 యః పఠేత్ రామచరితం సర్వపాపైః ప్రముచ్యతే ॥

శ్రీరామచంద్రపరబ్రహ్మణే నమః

అథ క్షమావ్రార్థనా - యదక్షరపదభ్రష్టం మాత్రాహీనం చ యద్భవేత్ ।
 తత్సర్వం క్షమ్యతాం దేవ నారాయణ నమోఽస్తుతే ॥

అథ భగవత్సమర్పణమ్ -
 కాయేన వాచా మనసేంద్రియైర్వా బుద్ధ్యాత్మనా వా ప్రకృతేః స్వభావాత్ ।
 కరోమి యద్యత్సకలం పరస్మై నారాయణాయేతి సమర్పయామి ॥

అథ మంగళమ్ - శ్రియః కాంతాయ కళ్యాణనిధయే నిధయేఽర్థినామ్ ।
 శ్రీవేంకటనివాసాయ శ్రీనివాసాయ మంగళమ్ ॥

